

De **broek** halfstok

Met een knipooog naar de fifties
Het Vrije Leven,
pagina 47

(Foto Etienne Tordoir)

Sebastian Junger

'**THE PERFECT STORM** IS EEN VAN DE WEINIGE NON-FICTIEBOEKEN WAARVAN DE AFLOOP NIET BEKEND IS'

De Bijsluiter, pagina 32

(Foto Teun Voeten)

Gesprek met **André Leysen**

'Vijftig jaar ervaring als ondernemer geven mij recht van spreken'
TerZake, pagina 63

(Foto Patrick De Spiegelaere)

De Morgen Vacature voor BA/V met talent

ONAFHANKELIJK DAGBLAD

ZATERDAG 6 JUNI 1998
20STE JAARGANG NR. 130 • 124 PAGINA'S

PRIJS: 35 FRANK • NED. 2,25 GULDEN • LUX. 36 FL • FRA. 9,50 FF • HOOFDREDACTEUR: YVES DESMET • UITGAVE: NV DE NIEUWE MORGEN • BROGNEZSTRAAT 54 - 1070 BRUSSEL • ABBONEMENTEN: 02/454.22.11 • ADVERTENTIES: 02/454.22.44 • PROMOTIE EN ADMINISTRATIE: 02/556.68.11 • REDACTIE 02/556.68.11 (FAX: 02/520.35.15) • E-MAIL: <INFO@DEMORGEN.BE> • OPLAGE VANDAAG: 69.525

HIMALAYA-PLAGE. Eerst zou fotograaf Carl de Keyser voor Artsen zonder Grenzen naar Laos reizen, of naar Angola, maar uiteindelijk werd niets wat het eerst leek. De Keyser ging naar Tibet, waar overdankbare dorpingen en te grote hoeveelheden tsangbier hem opwachtten. Hij zag er residentiële woningen met uitzicht op het kloosterpaleis Potala en noedels etende Chinezen in een zwembad. De grotebeenderenziekte, waarvoor hij eigenlijk gekomen was, kreeg de fotograaf echter niet voor zijn lens. (Foto Carl de Keyser / Magnum)

De Bijsluiter, pagina 27

DeBijsluiter

ZATERDAGS SUPPLEMENT VAN DE MORGEN • COORDINATIE MARIANNE DE BAERE • EINDREDACTIE DIRK DE HAECK • VORMGEVING RITA VERHAEGE

Onwillige toerist in Tibet

CATHERINE VUYLSTEKE / FOTO'S CARL DE KEYSER (MAGNUM)

Eerst zou Magnum-fotograaf Carl de Keyser voor Artsen zonder Grenzen naar Laos reizen, of naar Angola, maar uiteindelijk werd niets wat het eerst leek. De Keyser ging naar Tibet, waar de dagen van de gidsbehoevend geachte buitenlanders geteld zijn. Maar korte verblijfsvergunningen kunnen ook best langer meegaan, en reeds betaalde gidsen laten zich wel afschepen. Overdankbare dorpelingen en te grote hoeveelheden tsangbier wachtten De Keyser in Tibet. Hij zag er residentieële woningen met uitzicht op het kloosterpaleis Potala en noedels etende Chinezen in een zwembad maar datgene waarvoor hij eigenlijk gekomen was, kreeg de fotograaf niet voor zijn lens.

Vervolg op de volgende pagina

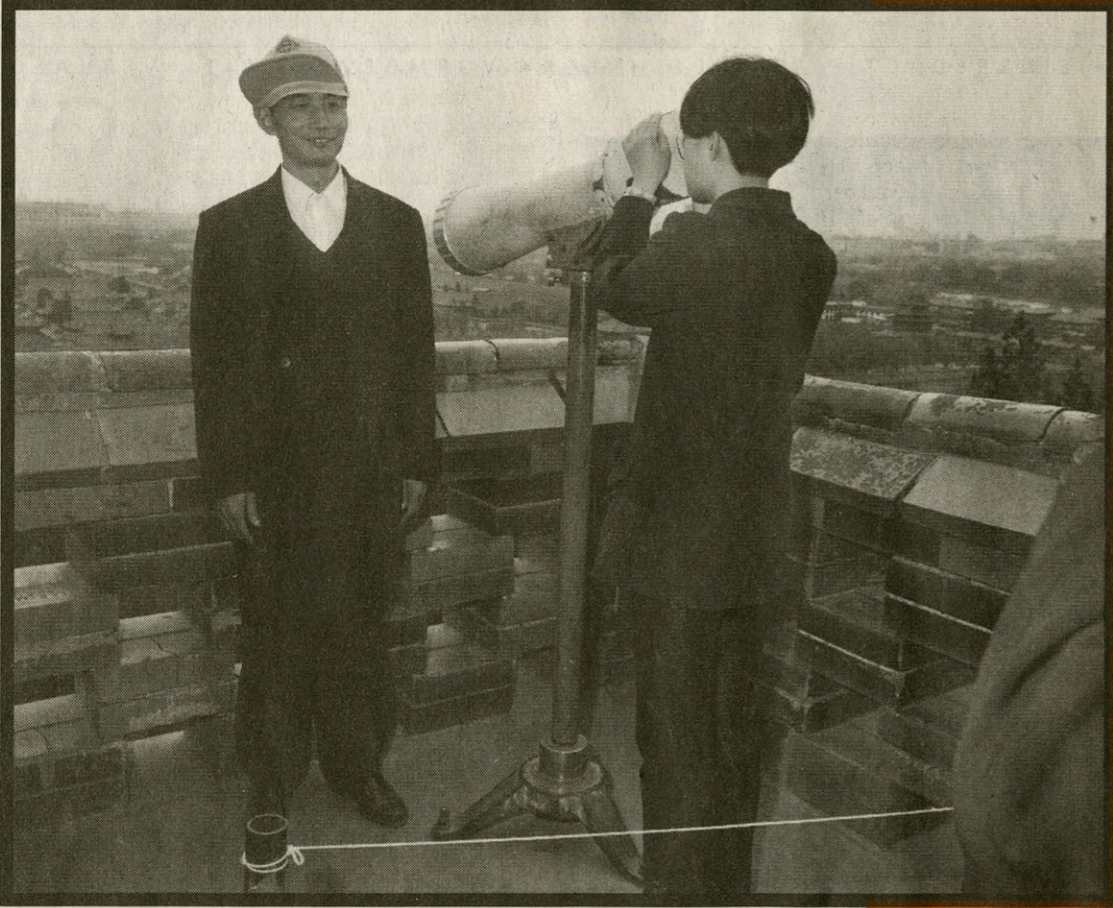

Lhasa.

Peking.

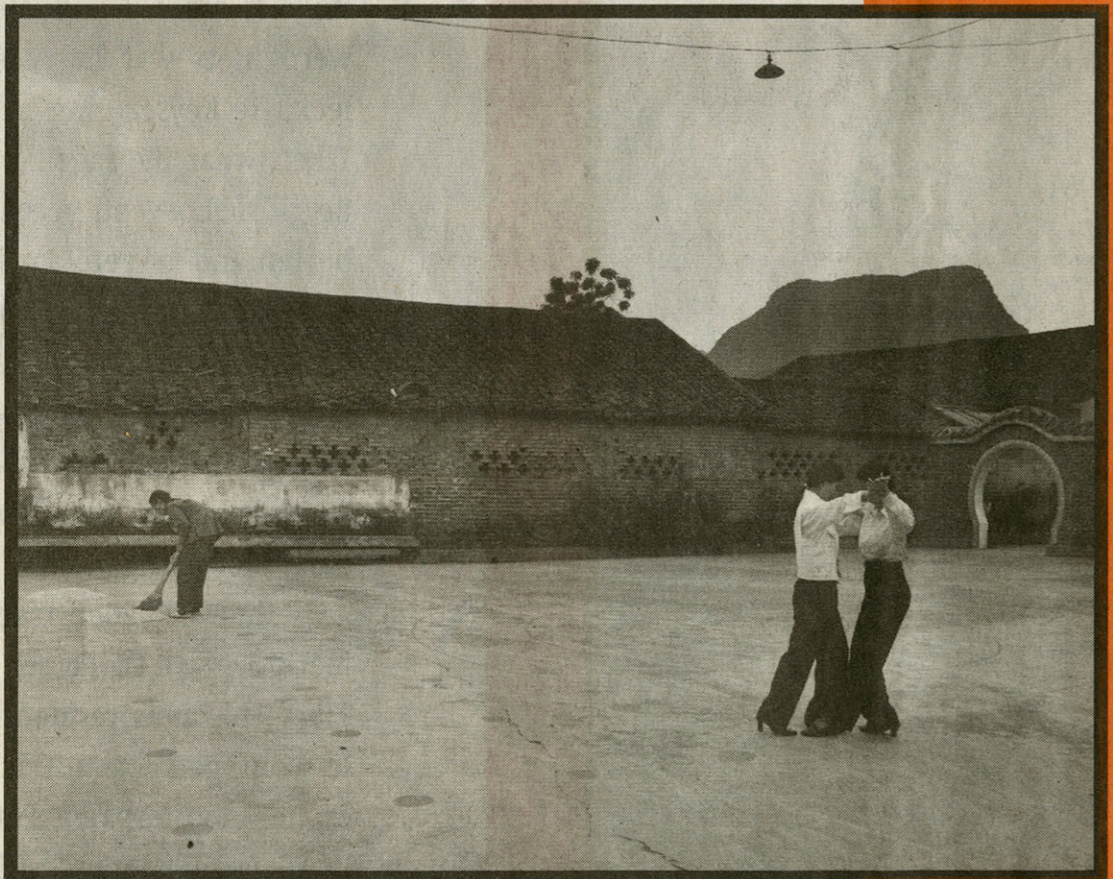
Yokhang klooster, Lhasa.

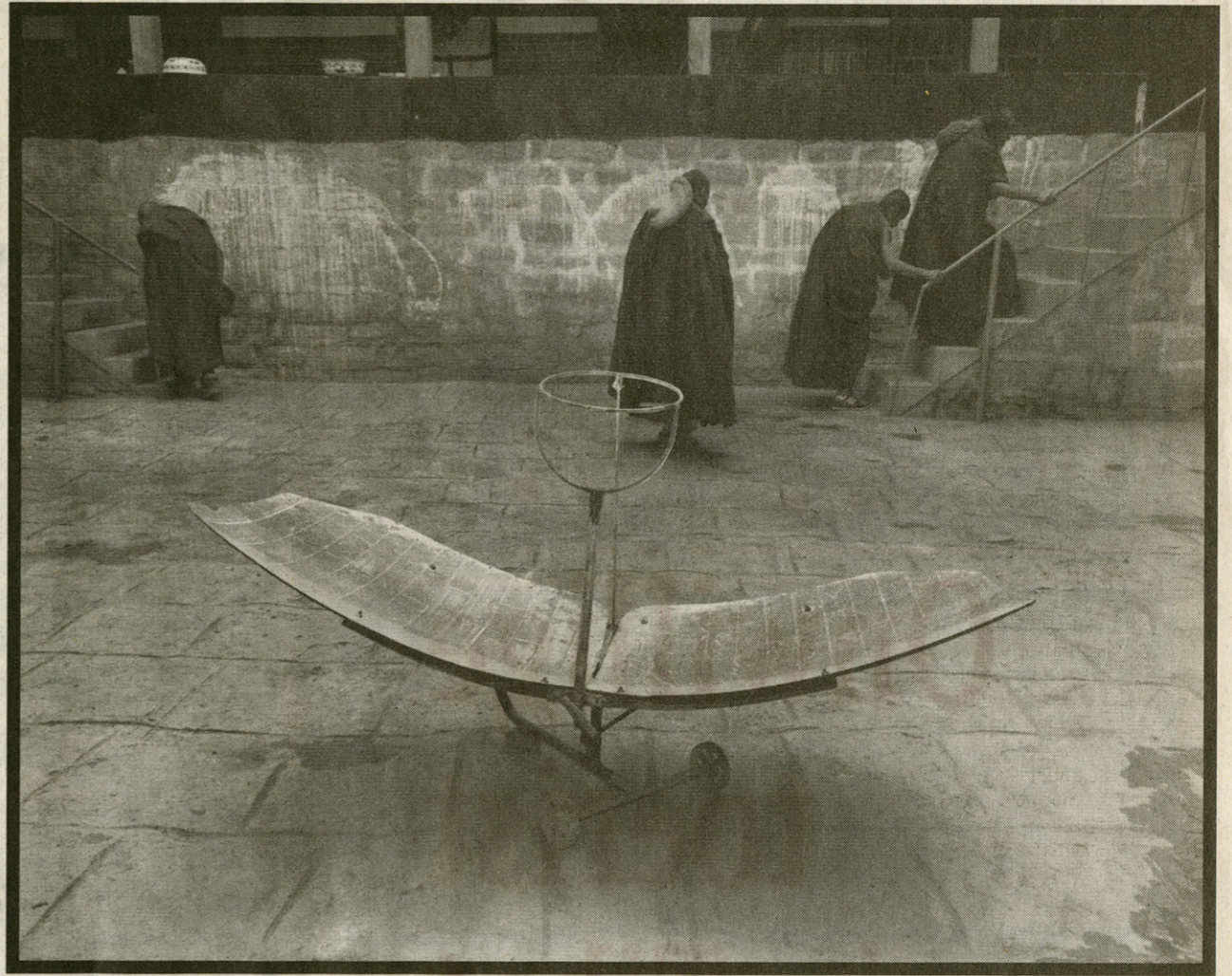
Peking.

Xincheng, Guangxi.

Xincheng, Guangxi.

Yokhang klooster, Lhasa.

Eigenlijk had De Keyser niet eens hoeven te vertrekken. Vijf maanden lang had Artsen zonder Grenzen de Chinese overheid om toestemming gevraagd om de fotograaf hun projecten in Tibet te laten bezoeken. Maar aan de vooravond van het vertrek in april liet een antwoord nog steeds op zich wachten. Gewoon doen, oordeelde de hulporganisatie, eenmaal ter plaatse komt het wel in orde. Pas toen het vliegtuig al vertrokken was, arriveerde de ultieme weigering in Brussel. Projecten bezoeken in andere Chinese provincies kon wel, in Tibet niet.

De Keyser: "Het leek nochtans erg interessant. In Tibet lijden een miljoen mensen aan wat men de grotebeenderenziekte is gaan noemen. Een aandoening

waar je niet aan sterft, maar waar kinderen dwergen van blijven en volwassenen vervormde ledematen van krijgen. In sommige Tibetaanse dorpen is tot 95 procent van de bevolking besmet, terwijl duidelijk is dat de toestand zelfs met half zoveel patiënten economisch dramatisch is."

De grotebeenderenziekte komt alleen in Tibet, Mongolië en Rusland voor en de oorzaken zijn nog steeds niet bekend. Artsen Zonder Grenzen doet er onderzoek naar en heeft twee hypothesen: ofwel zit er te weinig selenium in het drinkwater of - maar deze these wordt minder waarschijnlijk geacht - de ziekte wordt veroorzaakt door een schimmel op het graan.

Hoe deze ziekte levens en dorpen in Tibet verwoest, heeft de

fotograaf niet kunnen vaststellen. Hij bezocht watervoorzieningsprojecten in de zuidelijke, arme provincie Guangxi en kwam Tibet alleen in als groepstoerist. Een groep van twee, zowaar, in een bus mét gids.

"De man had ons al in een duur hotel in Lhasa gestopt en somde onvermoeibaar de kloosters op die we in de luttele vier dagen die ons gegund waren, zouden bezoeken. Het was ons echter niet te doen om monniken als bezienswaardigheid maar om de verlenging van onze verblijfsvergunning."

Om de gids te ontlopen verhuisde De Keyser naar een ander hotel. Ironisch genoeg liep hij de man de volgende dag, tijdens zijn verlengingsqueste, alweer tegen het lijf. Hij glimlachte, zegt De

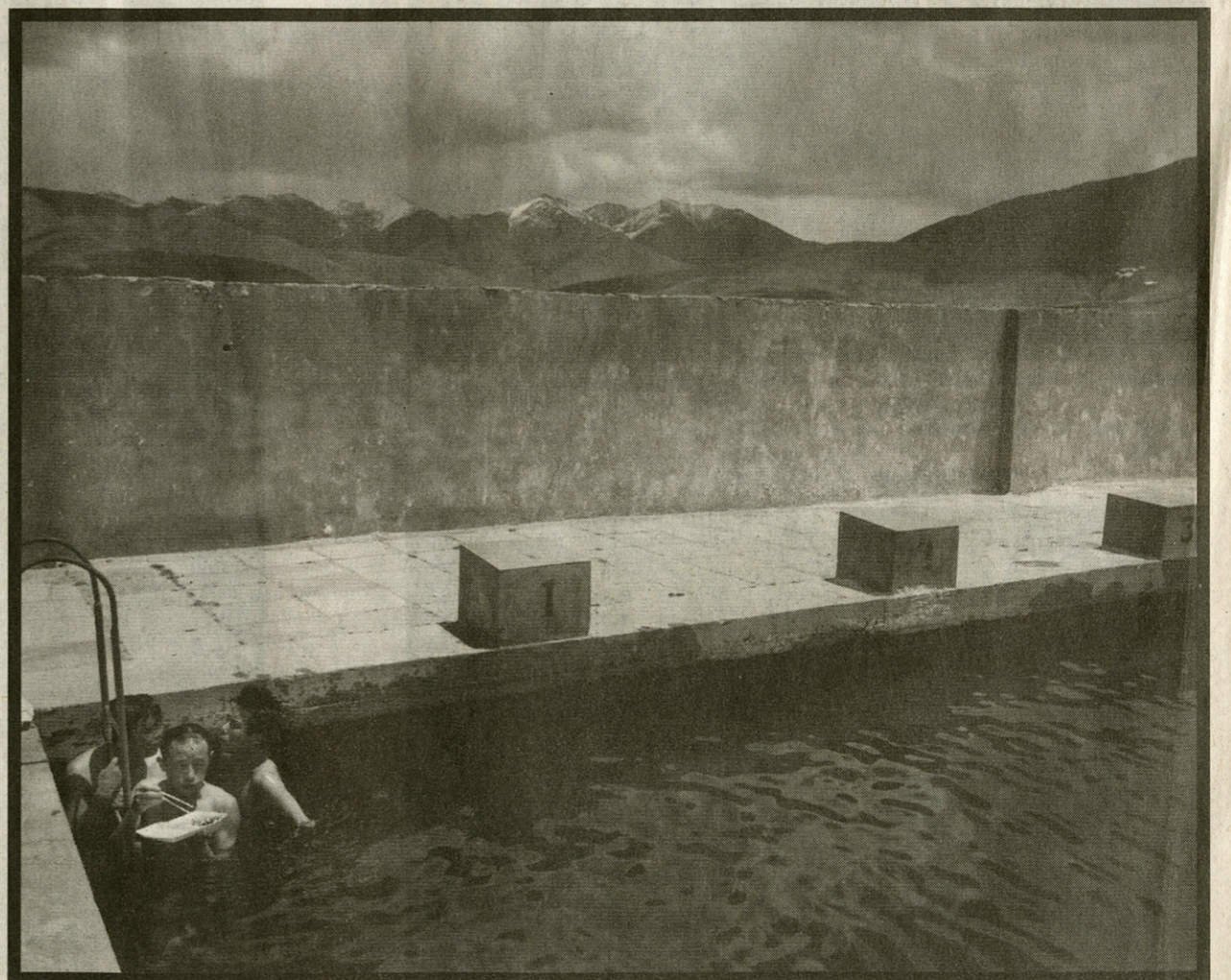
Keyser, hij had onderhand een nieuwe groep gevonden. En onze centen waren al geïncasseerd. De man zei zelfs dat het wel vaker voorkwam dat toeristen gewoon verdwenen.

Langer blijven, daar kwam De Keyser ondertussen achter, betekende nieuwe reizen, boeken, dertig- of zelfs veertigduizend frank neertellen voor attracties waar hij niet heen wou. "En toen kwamen we bij die Amerikaanse dame terecht. Die vertelde ons doorgemoeidereerd dat we geen nieuwe toelating nodig hadden. Aangezien Tibet gewoon deel uitmaakt van China, is een geldig visum voldoende."

De Keyser zou nog tien dagen in Tibet blijven. De door de grotebeenderenziekte getroffen dorpen bleven onbereikbaar maar hij

bezocht wel vier gehuchten ten noordoosten van Lhasa waar Artsen zonder Grenzen de wonderen van het leidingwater had geïntroduceerd. "Vier kraantjes in vier dorpen, en wij werden als goden onthaald. Meer dan honderd mensen stonden ons op te wachten bij het eerste dorp. Dat we geen hulpverleners waren, bleek moeilijk uit te leggen. Boterthee en tsangbier, schalen vol brood en fruit stonden voor ons klaar."

Drinken betekent meteen worden bijgeschonken, gastvrijheid is in Tibet een ernstige bezigheid. En dorpen doen nooit voor elkaar onder. Een ontvangstcomité per kraantje, een drinkgelag per dorp. "Ik herinner me van de terugweg naar Lhasa eigenlijk niets meer. Alleen de misselijkheid."

Tibet.